

บทที่ 3

กฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของบุคคลที่ “จิตฟั่นเฟือน”

1. รูปแบบของการประกอบธุรกิจ

ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจจึงต้องเลือกรูปแบบธุรกิจที่เหมาะสมกับความต้องการของตน ซึ่งรูปแบบของการประกอบธุรกิจเท่าที่มีอยู่ในประเทศไทยพอจะแยกกว้างๆ ได้เป็น 3 รูปแบบดังนี้

1.1 ธุรกิจของบุคคลธรรมดา

หมายถึง กิจการที่เจ้าของเป็นผู้ลงทุนแต่เพียงผู้เดียว และมีอำนาจสิทธิขาดในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจนั้นแต่เพียงผู้เดียว การประกอบธุรกิจในรูปแบบกิจการเจ้าของคนเดียวนี้อยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เรื่องนิติกรรมสัญญาและเอกเทศสัญญา แต่ในการดำเนินธุรกิจนั้นเจ้าของอาจจ้างให้บุคคลอื่นเข้าช่วยหรือร่วมในการดำเนินกิจการ โดยเจ้าของมีฐานะเป็นตุ๋นหรือนายจ้างแล้วแต่ข้อตกลง ซึ่งอำนาจในการมอบหมายให้ทำงานย่อมขึ้นอยู่กับตัวนายจ้างหรือตุ๋นซึ่งเป็นเจ้าของกิจการนั้น เมื่อกิจการได้กำไร เจ้าของย่อมได้กำไรแต่เพียงผู้เดียว หากกิจการขาดทุน เจ้าของก็ต้องเอาการขาดทุนนั้นแต่เพียงผู้เดียวเช่นกัน ทั้งเจ้าของยังต้องรับผิดชอบในบรรดาหนี้สินต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจทั้งสิ้น โดยไม่จำกัดจำนวน

สำหรับบุคคลที่จิตฟั่นเฟือนที่ประกอบธุรกิจในรูปแบบกิจการเจ้าของคนเดียวมีความเสี่ยงต่อความเสียหายสูง ไม่ว่าบุคคลที่จิตฟั่นเฟือนจะได้เข้าไปดำเนินธุรกิจด้วยตนเองหรือไม่ก็ตาม เนื่องจากบุคคลที่จิตฟั่นเฟือนอาจต้องรับผิดชอบในบรรดาหนี้สิน โดยไม่จำกัดจำนวน และในกรณีที่บุคคลที่จิตฟั่นเฟือนไม่ได้เข้าไปดำเนินธุรกิจเองแต่ได้จ้างหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นดำเนินธุรกิจแทนตน บุคคลที่จิตฟั่นเฟือนในฐานะนายจ้างหรือตุ๋นอาจต้องรับผิดชอบในนิติกรรมสัญญาต่างๆ ที่ถูกจ้างหรือตุ๋นได้กระทำไปตามหน้าที่และยังอาจต้องรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดซึ่งถูกจ้างหรือตุ๋นได้ไปกระทำละเมิดในทางการที่จ้างหรือภายในของอำนาจของตุ๋น

1.2 ภารกิจของนิติบุคคล

1) ห้างหุ้นส่วน (Partnership) หมายถึงกิจการซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลง ร่วมทุนกัน โดยนำเงินสด ทรัพย์สินอย่างอื่นหรือแรงงานมาลงทุนร่วมกัน ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะ แบ่งปันกำไรอันจะพึงได้จากกิจการที่กระทำร่วมกันนั้น (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1012) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้แบ่งห้างหุ้นส่วนออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1.1) ห้างหุ้นส่วนสามัญ (General Partnership) หมายถึง ห้างหุ้นส่วนซึ่งผู้เป็น หุ้นส่วนทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบเพื่อหนี้สินทั้งปวงของห้างหุ้นส่วนโดยไม่จำกัดจำนวน (ประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1025) ห้างหุ้นส่วนสามัญมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

- ผู้เป็นหุ้นส่วนต้องร่วมกันรับผิดชอบเพื่อหนี้สินทั้งปวงของห้างหุ้นส่วนโดยไม่ มี จำกัดจำนวน

เมื่อหุ้นส่วนผู้จัดการได้ทำกิจการไปในทางธรรมดา การค้าขายของห้างหุ้นส่วน แล้ว กิจการนั้นย่อมมีผลผูกพันผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนและต้องร่วมกันรับผิดชอบเพื่อหนี้สินโดยไม่ จำกัด จำนวน ซึ่งลักษณะของความรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวนนี้ ผู้เป็นหุ้นส่วนอาจต้องรับผิดชอบเกินกว่า จำนวนหุ้นซึ่งตกลงในขณะจัดตั้งห้างหุ้นส่วน ความรับผิดชอบนี้เข้าลักษณะลูกหนี้ร่วม ความรับผิดชอบ ของ ผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญนี้เหมือนกับความรับผิดชอบของผู้ประกอบกิจการแบบเจ้าของคน เดียว (ประกาศนียบัตร อวยชัย, 2530, หน้า 50-51)

- คุณสมบัติของผู้เป็นหุ้นส่วนเป็นสาระสำคัญ

ด้วยเหตุที่ผู้เป็นหุ้นส่วนต้องร่วมกันรับผิดชอบเพื่อหนี้ทั้งปวงของห้างหุ้นส่วน โดย ไม่จำกัดจำนวนดังได้กล่าวแล้ว การรวมตัวเข้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญจึงจำเป็นต้องคัดเลือกผู้ที่ จะ เข้าเป็นหุ้นส่วนให้ได้บุคคลซึ่งไว้วางใจซึ่งกันและกันได้ เพราะเมื่อหุ้นส่วนผู้จัดการได้ทำกิจการ ตามวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนแล้ว กิจการนั้นย่อมมีผลผูกพันผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน หากยอมให้ บุคคลอื่นเข้ามาเป็นหุ้นส่วนได้เสมอแล้วอาจทำให้ผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นได้รับความเสียหายได้ ดังจะ เห็นได้จากบทบัญญัติที่ว่า ห้างหุ้นส่วนสามัญเป็นอันเลิกกันหากผู้เป็นหุ้นส่วนตาย ล้มละลายหรือ ตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ ดังนั้นคุณสมบัติของผู้เป็นหุ้นส่วนจึงเป็นสาระสำคัญ

สำหรับการจัดการห้างหุ้นส่วนสามัญนั้น หากไม่ได้ตกลงกันไว้ว่าให้ผู้เป็น หุ้นส่วนคนใดเป็นผู้จัดการ ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนย่อมเป็นผู้จัดการมีอำนาจจัดการ งานของห้างหุ้นส่วนสามัญได้โดยลำพังโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนอื่น แต่จะ ทำสัญญาซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งทำไว้ไม่ได้ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1033) เว้นแต่จะตกลงกันให้ใช้เสียงข้างมากในการจัดการงานของหุ้นส่วนสามัญ ให้ผู้ถือหุ้นส่วนทุกคนมี

เสียงเป็นหนึ่งในคะแนนโดยไม่คำนึงถึงจำนวนที่ลงหุ้น (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1034) สำหรับกรณีที่โต้เถียงกันไว้ว่าให้ผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ หุ้นส่วนผู้จัดการย่อมมีสิทธิจัดการงานของห้างหุ้นส่วนได้ในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วน สำหรับผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่นซึ่งไม่ใช่หุ้นส่วนผู้จัดการไม่มีสิทธิเข้าไปจัดการงานของห้างหุ้นส่วนได้ คงมีสิทธิแต่เพียงดูแลรอบงำการจัดการของหุ้นส่วนผู้จัดการโดยมีสิทธิเข้าไปไต่ถามถึงการทำงานของห้างหุ้นส่วนได้ และตรวจตราคัดสำเนาสมุดบัญชีเอกสารของห้างหุ้นส่วนเท่านั้น

สำหรับกรณีที่บุคคลที่จัดฟันเพื่อนความสามารถประกอบธุรกิจในรูปแบบห้างหุ้นส่วนสามัญ ไม่ว่าคนบุคคลที่จัดฟันเพื่อนจะเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนหรือไม่ก็ตาม ก็มีความเสี่ยงต่อความเสียหายสูงทั้งสิ้น เนื่องจากบุคคลที่จัดฟันเพื่อนต้องร่วมกันรับผิดชอบกับผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นเพื่อบรรดาหนี้สินทั้งปวงของห้างหุ้นส่วนโดยไม่จำกัดจำนวน แต่หากบุคคลที่จัดฟันเพื่อนเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนและได้กระทำการไปในทางธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนแล้ว อาจก่อให้เกิดความเสียหายได้มากกว่ากรณีที่บุคคลที่จัดฟันเพื่อนเป็นหุ้นส่วนธรรมดา หรือเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการแต่ไม่ได้เข้าไปกระทำการของห้างหุ้นส่วนเพราะกิจการที่บุคคลที่จัดฟันเพื่อนได้กระทำไปในฐานะเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการนั้นย่อมมีผลผูกพันผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นทุกคนให้ต้องร่วมกันรับผิดชอบกับบุคคลที่จัดฟันเพื่อนโดยไม่จำกัดจำนวนด้วย จึงอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นได้ง่าย

1.2) ห้างหุ้นส่วนจำกัด หมายถึงห้างหุ้นส่วนซึ่งมีผู้เป็นหุ้นส่วน 2 ประเภท ดังนี้

- ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด ซึ่งรับผิดจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนรับจะลงหุ้นในห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ไม่ว่าห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้นจะมีหนี้สินมากมายเพียงใด ความรับผิดของหุ้นส่วนประเภทนี้เหมือนกับความรับผิดของผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัด

- ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด ซึ่งต้องร่วมกันรับผิดชอบในบรรดาหนี้สินของห้างหุ้นส่วนโดยไม่จำกัดจำนวน ความรับผิดของหุ้นส่วนประเภทนี้เหมือนกับหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญ

สำหรับการจัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด กฎหมายกำหนดให้ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดเท่านั้นเป็นผู้มีสิทธิจัดการงานของห้างหุ้นส่วนจำกัด เพราะหุ้นส่วนประเภทนี้ต้องร่วมกันรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวน จึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียในความเป็นอยู่และการดำเนินกิจการของห้างหุ้นส่วน หากให้หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดเป็นผู้มีสิทธิจัดการงานของห้างหุ้นส่วนได้แล้ว อาจทำให้เกิดความเสียหายแก่หุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดและประชาชนได้

หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบนี้หากสอดเข้าไปจัดการงานของห้างหุ้นส่วนจำกัดแล้วต้องร่วมกันรับผิดชอบในหนี้สินของห้างหุ้นส่วนโดยไม่จำกัดจำนวน

คุณสมบัติของหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบเป็นสาระสำคัญ หากหุ้นส่วนประเภทนี้ตาย ล้มละลายหรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ ห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องเลิก แต่คุณสมบัติของหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบไม่เป็นสาระสำคัญ แม้หุ้นส่วนประเภทนี้ตาย ล้มละลายหรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถไม่ทำให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องเลิกกันแต่อย่างใด

สำหรับกรณีที่คนบุคคลที่จัดฟันเพื่อนประกอบธุรกิจในรูปแบบของห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบนั้น มีความเสี่ยงต่อความเสียหายสูง เนื่องจากคนบุคคลที่จัดฟันเพื่อนต้องร่วมกันรับผิดชอบเพื่อหนี้สินของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น โดยไม่จำกัดจำนวน และหากบุคคลที่จัดฟันเพื่อนเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการที่กระทำกิจการไปภายในขอบวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนด้วย ก็อาจก่อให้เกิดความเสียหายได้มากกว่ากรณีที่บุคคลที่จัดฟันเพื่อนไม่ได้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ เพราะการกระทำกิจการภายในขอบวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนที่บุคคลที่จัดฟันเพื่อนได้กระทำไปในฐานะเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการนั้น มีผลผูกพันผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นให้ต้องรับผิดชอบร่วมกับบุคคลที่จัดฟันเพื่อนในบรรดาหนี้สินของห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยไม่จำกัดจำนวนด้วย ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นได้ง่าย แต่หากบุคคลที่จัดฟันเพื่อนเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบ ก็มีความเสี่ยงต่อความเสียหายไม่มากนัก กล่าวคือไม่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นที่เข้ามาประกอบธุรกิจร่วมกับบุคคลที่จัดฟันเพื่อนได้ เพราะหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบนั้นรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินซึ่งตนรับจะลงหุ้นในห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ไม่ว่าห้างหุ้นส่วนจะมีหนี้สินมากมายเพียงใด บุคคลที่จัดฟันเพื่อนก็รับผิดชอบจำกัดไม่เกินจำนวนเงินซึ่งตนรับจะลงหุ้นในห้างหุ้นส่วนนั้น และบุคคลที่จัดฟันเพื่อนก็ไม่มีสิทธิเข้าไปจัดการงานของห้างหุ้นส่วนจำกัดได้ จึงไม่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นได้

2) บริษัทเอกชนจำกัด (Private Company) หมายถึง บริษัทที่จัดตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 มาตรา 4) ซึ่งได้ให้คำจำกัดความของบริษัทจำกัดไว้ว่า บริษัทจำกัดหมายถึง บริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน หุ้นนั้นต้องมีมูลค่าอย่างน้อยหุ้นละห้าบาท โดยมีผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือบริษัทเอกชนจำกัดมีลักษณะที่สำคัญดังนี้ (ภาสกร ชุณหอุไร, 2539, หน้า 195-198)

- เป็นกิจการที่มีการลงทุนร่วมกัน เพื่อวัตถุประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้จากกิจกรรมที่ทำร่วมกัน

- เป็นกิจการซึ่งตั้งขึ้นด้วยแบ่งทุนเป็นหุ้น แต่ละหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน

- มีคู่สัญญาอย่างน้อยตั้งแต่ 7 คนขึ้นไปเรียกว่า “ผู้เริ่มก่อการ” ซึ่งผู้เริ่มก่อการนี้ต้องถือหุ้นหนึ่งหุ้นเป็นอย่างน้อย

- ผู้ถือหุ้นรับผิดชอบจำกัดไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังสงไว้ไม่ครบมูลค่าหุ้นที่ตนถือ

- คุณสมบัติของผู้ถือหุ้นไม่เป็นข้อสาระสำคัญเนื่องจากผู้ถือหุ้นรับผิดชอบจำกัดและผู้ถือหุ้นไม่มีสิทธิเข้าไปจัดการงานของบริษัทหรือถือหุ้นผูกพันผู้ถือหุ้นคนอื่นให้ต้องรับผิดชอบร่วมกัน ดังนั้นผู้ถือหุ้นจะมีคุณสมบัติมีหรือไม่มีอย่างไรย่อมไม่ใช่สาระสำคัญ

- ต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเสมอ

ถ้ารับขึ้นตอนการจัดตั้งบริษัทเอกชนจำกัดนั้น เริ่มต้นโดยต้องมีผู้เริ่มก่อการตั้งแต่ 7 คนขึ้นไปเข้าเชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิแล้วนำหนังสือบริคณห์สนธินั้นไปจดทะเบียน แล้วผู้เริ่มก่อการต้องจัดให้มีผู้เข้าชื่อจองซื้อหุ้นจนครบแล้วนัดประชุมจัดตั้งบริษัทโดยไม่ชักช้าเพื่อจัดทำข้อบังคับของบริษัท ให้สัตยาบันแก่สัญญาที่ผู้เริ่มก่อการได้กระทำไปในการจัดตั้งบริษัทรวมทั้งค่าใช้จ่ายที่ได้มีการจ่ายไปในการนั้นและเลือกตั้งกรรมการชุดแรกของบริษัท ผู้เริ่มก่อการต้องมอบหมายงานทั้งปวงให้แก่กรรมการบริษัทรับไปดำเนินการต่อไป กรรมการเรียกให้ผู้เริ่มก่อการและผู้เข้าชื่อจองซื้อหุ้นครั้งแรกอย่างน้อยร้อยละ 25 แล้วต้องไปขอจดทะเบียนตั้งบริษัทภายใน 3 เดือนนับแต่วันประชุมตั้งบริษัท

กรณีที่บุคคลที่จัดฟันเพื่อนเป็นผู้เริ่มก่อการบริษัท ผู้เริ่มก่อการบริษัทต้องกระทำการต่าง ๆ ด้วยตนเองเป็นต้นว่า ต้องลงลายมือชื่อในหนังสือบริคณห์สนธิด้วยตนเองแล้วนำหนังสือบริคณห์สนธินั้นไปจดทะเบียน จัดให้มีผู้เข้าชื่อจองซื้อหุ้นจนครบและผู้เริ่มก่อการต้องถือหุ้นหนึ่งหุ้นเป็นอย่างน้อย (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1100) แล้วดำเนินการจัดให้มีการประชุมตั้งบริษัทเพื่อพิจารณาให้สัตยาบันแก่สัญญาที่ผู้เริ่มก่อการได้กระทำไปในการจัดตั้งบริษัทรวมทั้งการอนุมัติค่าใช้จ่ายที่ได้มีการจ่ายไปในการจัดตั้งบริษัทนั้น ซึ่งสัญญาทุกอย่างที่ผู้เริ่มก่อการได้กระทำไปในการจัดตั้งบริษัท ผู้เริ่มก่อการต้องรับผิดชอบร่วมกันและโดยไม่จำกัดในบรรดาหนี้และการจ่ายเงินอื่นที่ประชุมตั้งบริษัทมิได้อนุมัติและแม้ที่ประชุมตั้งบริษัทจะได้อนุมัติหรือให้สัตยาบันแล้วก็ตาม ก็ยังคงต้องรับผิดชอบเช่นนั้นอยู่ต่อไปจนกว่าจะได้จดทะเบียนบริษัทแล้ว กล่าวคือในกรณีที่ประชุมตั้งบริษัทไม่ให้สัตยาบันแก่สัญญาหรือมิได้อนุมัติค่าใช้จ่ายที่ผู้เริ่มก่อการได้กระทำหรือได้ใช้จ่ายไป ผู้เริ่มก่อการต้องร่วมกันรับผิดชอบในกิจการนั้นโดยไม่จำกัดจำนวน ไม่ว่าบุคคลที่จัดฟันเพื่อนจะเป็นผู้ลงมือทำกิจการนั้นด้วยตนเองหรือไม่ก็ตาม บุคคลที่จัดฟันเพื่อนก็ต้องร่วมกันรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวนด้วย และถึงแม้ว่าที่ประชุมตั้งบริษัทจะได้ให้สัตยาบันหรืออนุมัติแก่กิจการนั้นแล้ว ผู้เริ่มก่อการก็ต้องร่วมกันรับผิดชอบโดยไม่จำกัดอยู่จนกว่าจะได้จดทะเบียนบริษัทแล้ว ผู้เริ่มก่อการจึงจะพ้นจากความรับผิดชอบและกิจการที่ได้กระทำไปนั้นมีผลผูกพันบริษัท

กิจการที่ผู้เริ่มก่อการได้กระทำไปนั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อบริษัทเป็นต้นว่า ให้ที่ประชุมตั้งบริษัทให้สัตยาบันแก่สัญญาซื้อขายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างเพื่อใช้เป็นที่ทำการของบริษัทในราคาที่ค่อนข้างสูง เมื่อจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทแล้วสัญญานั้นย่อมผูกพันบริษัท ทำให้บริษัทได้รับความเสียหายเพราะบริษัทต้องผูกพันชำระหนี้ในราคาที่ค่อนข้างสูง และมีผลทำให้ผู้ถือหุ้นคนอื่นได้รับความเสียหายอีกด้วย ดังนั้นการประกอบธุรกิจของในกรณีเป็นผู้เริ่มก่อการบริษัทนั้น นับว่ามีความเสี่ยงต่อความเสียหายแก่คนจิตฟั่นเฟือนและบุคคลอื่นสูงมากกว่าการเป็นผู้ถือหุ้น

ส่วนการจัดการงานของบริษัทนั้นกระทำโดยคณะกรรมการบริษัทหรือที่เรียกว่า “สภากรรมการ” อำนาจบริหารงานของบริษัทเป็นอำนาจของคณะกรรมการบริษัทไม่ใช่อำนาจของกรรมการแต่ละคน การทำงานของคณะกรรมการบริษัทไม่ใช่อำนาจของกรรมการแต่ละคน การทำงานของคณะกรรมการบริษัทอยู่ภายใต้การดูแลรอบงำงของที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น ในทางปฏิบัติบริษัทใหญ่ ๆ มักแบ่งคณะกรรมการออกเป็น 2 พวก พวกแรกเป็นกรรมการบริหาร ทำหน้าที่บริหารบริษัท อีกพวกหนึ่งเป็นกรรมการที่ไม่ได้บริหารงาน ทำหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาหารือในที่ประชุมคณะกรรมการ ส่วนมากมักเป็นผู้มีชื่อเสียง กรรมการบริษัทอาจเป็นผู้ถือหุ้นหรือบุคคลภายนอกก็ได้

ในกรณีที่บุคคลที่จิตฟั่นเฟือนเป็นกรรมการบริษัท บุคคลที่จิตฟั่นเฟือนย่อมมีอำนาจจัดการงานของบริษัทได้และต้องอยู่ภายใต้การครอบงำของที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น บุคคลที่จิตฟั่นเฟือนได้กระทำไปในฐานะกรรมการบริษัทภายในขอบวัตถุประสงค์ของบริษัทย่อมมีผลผูกพันบริษัท เพราะบุคคลที่จิตฟั่นเฟือนมีฐานะเป็นผู้แทนบริษัทซึ่งเป็นนิติบุคคล การกระทำของคนจิตฟั่นเฟือนภายในขอบวัตถุประสงค์ของบริษัทเท่ากับบริษัทเป็นผู้กระทำการนั้นเอง หากกิจการที่บุคคลที่จิตฟั่นเฟือนได้กระทำไปนั้นมีความเสียหายเกิดขึ้น กิจการนั้นย่อมมีผลผูกพันบริษัท ทำให้บริษัทและผู้ถือหุ้นได้รับความเสียหาย ดังนั้นการประกอบธุรกิจของโดยเป็นกรรมการบริษัทนั้น นับว่ามีความเสี่ยงต่อความเสียหายทั้งแก่และบุคคลอื่นสูงมากกว่าการเป็นผู้ถือหุ้น

สำหรับผู้ถือหุ้นนั้นไม่มีสิทธิจัดการงานของบริษัท ได้แต่เป็นผู้ใช้อำนาจควบคุมการดำเนินงานของคณะกรรมการบริษัท โดยการเข้าประชุมออกเสียงลงมติในที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเท่านั้น เพื่อลงมติให้คณะกรรมการบริษัทดำเนินการตามมติที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นภายในข้อบังคับและหนังสือบริคณห์สนธิของบริษัท การแต่งตั้ง หรือถอดถอนกรรมการบริษัทเป็นต้น คณะกรรมการบริษัทต้องปฏิบัติตามมติของที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น แต่หากผู้ถือหุ้นคนใดถือหุ้นใหญ่ในบริษัทเป็นจำนวนมากพอที่จะควบคุมการดำเนินการของบริษัทให้เป็นไปตามความต้องการของตนได้ก็ถือว่าผู้ถือหุ้นมีอำนาจบริหารบริษัทโดยทางอ้อมผ่านทางมติของที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น

โดยหลักทั่วไปแล้ววิธีการลงคะแนนเสียงในที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นมี 2 วิธีคือ วิธีชুমือซึ่งผู้ถือหุ้นคนหนึ่งมีคะแนนเสียงเป็นหนึ่ง โดยมีค่านึงว่าจะถือหุ้นเป็นจำนวนเท่าใด และวิธีลงคะแนนลับซึ่งนับผู้ถือหุ้นคนหนึ่งมีคะแนนเสียงหนึ่งหุ้นต่อหนึ่งเสียง ในทางปฏิบัติข้อบังคับของบริษัทมักกำหนดวิธีการลงคะแนนเสียงในที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นว่าเป็นการลงคะแนนแบบหนึ่งหุ้นต่อหนึ่งเสียง จึงมีผลให้ผู้ถือหุ้นที่ถือหุ้นเป็นจำนวนมากสามารถควบคุมการบริหารงานของบริษัทให้เป็นไปตามความประสงค์ของตนได้ สำหรับกรณีบุคคลที่จัดฟันเพื่อนเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทจะมีความเสี่ยงต่อความเสียหายมากน้อยเพียงใดนั้น แบ่งออกเป็น 2 กรณีคือ กรณีบุคคลที่จัดฟันเพื่อนถือหุ้นในบริษัทเป็นจำนวนมากถึงขนาดที่สามารถควบคุมการบริหารงานในบริษัทได้ และกรณีที่บุคคลที่จัดฟันเพื่อนเป็นผู้ถือหุ้นรายย่อย

2.1) กรณีที่บุคคลที่จัดฟันเพื่อนถือหุ้นเป็นจำนวนมากถึงขนาดที่สามารถควบคุมการบริหารงานในบริษัทได้ ในกรณีเช่นนี้ถึงแม้ว่าบุคคลที่จัดฟันเพื่อนจะมีฐานะเป็นเพียงผู้ถือหุ้น ซึ่งไม่มีอำนาจจัดการงานของบริษัทได้ก็ตาม แต่การที่บุคคลที่จัดฟันเพื่อนถือหุ้นเป็นจำนวนมากย่อมสามารถควบคุมการลงคะแนนเสียงในมติของที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นได้ ซึ่งสามารถบังคับให้กรรมการของบริษัทกระทำหรือไม่กระทำใดตามความประสงค์ของตนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นการลงมติพิเศษในกิจการสำคัญเช่น การควบบริษัท การเพิ่มทุน การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของบริษัทเหล่านี้ เป็นต้น หากคนจัดฟันเพื่อนถือหุ้นในบริษัทถึงหนึ่งในสี่ของจำนวนเสียงทั้งหมดของหุ้นที่เข้าลงมติในเรื่องนั้น บุคคลที่จัดฟันเพื่อนสามารถขัดขวางการลงมติพิเศษได้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกิจการของบริษัทได้ หากการดำเนินกิจการนั้นบริษัทมีความจำเป็นที่ต้องกระทำเป็นอย่างยิ่งแต่กลับถูกบุคคลที่จัดฟันเพื่อนขัดขวางมิให้การลงมติพิเศษผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อบริษัทและผู้ถือหุ้นรายอื่นได้แม้ว่าบุคคลที่จัดฟันเพื่อนจะมีได้มีอำนาจจัดการงานบริษัทก็ตาม ดังนั้นการประกอบธุรกิจของบุคคลที่จัดฟันเพื่อนในรูปแบบบริษัทเอกชนจำกัด โดยเป็นผู้ถือหุ้นข้างมากถึงขนาดสามารถควบคุมการบริหารงานบริษัทได้แล้ว นับว่ามีความเสี่ยงต่อความเสียหายต่อบุคคลที่จัดฟันเพื่อน บริษัทและผู้ถือหุ้นคนอื่น

2.2) กรณีที่บุคคลที่จัดฟันเพื่อนเป็นเพียงผู้ถือหุ้นรายย่อย บุคคลที่จัดฟันเพื่อนย่อมไม่มีอำนาจจัดการงานของบริษัท มีสิทธิแต่เพียงดูแลครอบงำการจัดการงานของกรรมการบริษัทโดยผ่านทางที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเท่านั้น หากการประกอบธุรกิจของบริษัทประสบกับการขาดทุนหรือล้มละลาย บุคคลที่จัดฟันเพื่อนซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นย่อมรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินซึ่งตนยังส่งใช้ไม่ครบเท่านั้น ความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นไม่ใช่ความรับผิดชอบแทนกันเหมือนกับในห้างหุ้นส่วนสามัญ ดังนั้นการประกอบธุรกิจของบุคคลที่จัดฟันเพื่อนโดยเป็นผู้ถือหุ้นรายย่อยของ

บริษัทนั้นว่ามีความเสี่ยงต่อความเสียหายไม่มากนัก เช่นเดียวกับหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบในหุ้นส่วนจำกัด

3) บริษัทมหาชนจำกัด (Public Company) บริษัทมหาชน จำกัด ได้มีการจัดตั้งขึ้นตามแบบพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 ซึ่งได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า บริษัทมหาชนจำกัด หมายถึง บริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยความประสงค์ที่จะเสนอขายหุ้นต่อประชาชน โดยผู้ถือหุ้นมีความรับผิดชอบจำกัดไม่เกินจำนวนเงินค่าหุ้นที่ต้องชำระ และบริษัทดังกล่าวได้ระบุนามประสงคฺ์ เช่นนั้นไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิ

บริษัทมหาชนจำกัดแตกต่างจากบริษัทเอกชนจำกัดตรงที่บริษัทมหาชนจำกัดมีความประสงค์ที่จะเสนอขายหุ้นต่อประชาชนและได้ระบุนามประสงคฺ์เช่นนั้นไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิ ส่วนบริษัทเอกชนจำกัดไม่มีความประสงค์เช่นนั้นและผู้เริ่มจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัดต้องมีคู่สัญญาตั้งแต่ 15 คนขึ้นไปและเป็นผู้ถือหุ้นด้วย ส่วนบริษัทเอกชนจำกัดต้องมีคู่สัญญาที่เป็นผู้ถือหุ้นตั้งแต่ 7 คนขึ้นไปเริ่มจัดตั้งบริษัท

บริษัทมหาชนจำกัดเป็นบริษัทจำกัดที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเสนอขายหุ้นต่อประชาชน บรรดาผู้เริ่มจัดตั้งบริษัทและจัดการงานของบริษัทซึ่งมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับส่วนได้เสียของมหาชนอยู่ด้วย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องกำหนดคุณสมบัติของผู้เริ่มจัดตั้งบริษัทและกรรมการบริษัทให้มีคุณสมบัติเป็นนักธุรกิจที่ดีและเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป เพราะคุณสมบัติส่วนตัวของผู้เริ่มจัดตั้งบริษัทและกรรมการบริษัทอาจเป็นเหตุผลหนึ่งของการตัดสินใจเข้ามาซื้อหุ้นของผู้ถือหุ้นก็ได้ ซึ่งกฎหมายได้กำหนดคุณสมบัติของผู้เริ่มจัดตั้งบริษัทและกรรมการบริษัทไว้ว่าต้องไม่เป็น คนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถแต่ได้มีการบัญญัติรวมถึงบุคคลที่จิตฟั่นเฟือน ดังนั้นบุคคลที่จิตฟั่นเฟือนสามารถเข้ามาดำเนินการบริหารบริษัทมหาชนจำกัดได้เลย หรือเพียงการดูแลครอบงำการจัดการในฐานะที่เป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทเท่านั้นก็ได้

สำหรับบุคคลที่จิตฟั่นเฟือนที่เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทมหาชนจำกัด สิทธิของผู้ถือหุ้นในบริษัทมหาชนจำกัด โดยส่วนใหญ่แล้วมีสิทธิเช่นเดียวกับสิทธิของผู้ถือหุ้นในบริษัทเอกชนจำกัด สิ่งที่แตกต่างกันมีเพียงวิธีการออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นว่าให้ใช้วิธีนับคะแนนหนึ่งหุ้นเป็นหนึ่งเสียง และวิธีการออกเสียงลงคะแนนในการเลือกตั้งกรรมการบริษัทมหาชนจำกัดให้ใช้การลงคะแนนเสียงสะสม แต่วิธีการออกเสียงลงคะแนนทั้งสองกรณีนี้บริษัทมหาชนจำกัดอาจมีข้อบังคับของบริษัทกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นได้

2. ประเภทของการประกอบธุรกิจ

2.1 ธุรกิจในการผลิต

1) การเกษตรกรรม หมายถึง การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ เลี้ยงผึ้ง เลี้ยงไหม เลี้ยงครั่ง เพาะเห็ดและการอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

2) หัตถกรรม หมายถึง การทำด้วยฝีมือ เช่น การทอผ้าไหม การทำร่ม เครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

3) อุตสาหกรรม หมายถึง การแปรรูปและการหลอมวัตถุดิบให้เป็นสินค้าต่างๆ อาจเป็นสินค้าสำเร็จรูปสามารถนำไปใช้อุปโภคบริโภคได้ทันที เช่น โทรทัศน์ อาหารกระป๋อง ยา เป็นต้นหรือเป็นสินค้าวัตถุดิบเพื่อการผลิต เช่น เหมืองแร่ ป่าไม้ เป็นต้น หรือสินค้ากึ่งสำเร็จรูป เช่น เหล็กเส้น เป็นต้น

2.2 ธุรกิจในด้านบริการ

หมายถึง ธุรกิจที่ทำหน้าที่ให้บริการ เพื่อให้เกิดความสะดวกสบาย รวดเร็ว ปลอดภัยหรือความสนุกสนานบันเทิงแก่ผู้บริโภค เช่น การขนส่ง การท่องเที่ยว โรงแรม โทรคมนาคม สวนสนุก การธนาคาร ประกันภัย โรงพยาบาล เป็นต้น ธุรกิจประเภทนี้นับวันจะมีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากการขยายตัวทางด้านธุรกิจอื่นๆ และความต้องการทางด้านนี้ของผู้บริโภคมีมากขึ้นด้วย

2.3 ธุรกิจในด้านพาณิชย์กรรม

หมายถึง การค้าขาย เป็นการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการ เช่น การค้าปลีกค้าส่ง เป็นต้น

2.4 ธุรกิจอื่นๆ

ธุรกิจอื่นๆ ที่มีกฎหมายควบคุมเป็นการค้า เช่น ธุรกิจก่อสร้าง เป็นต้น

3. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจของบุคคลที่จัดฟันเพื่อน

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจของบุคคลที่จัดฟันเพื่อน ที่ว่าไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

1) ความสามารถในการทำนิติกรรมของบุคคลวิกลจริต

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความสามารถในการประกอบธุรกิจของบุคคลที่จัดฟันเพื่อนเอาไว้โดยตรงดังนั้นในทางกฎหมายแล้วบุคคลที่จัดฟันเพื่อนน่าจะสามารถประกอบธุรกิจได้ทุกประเภท

2) ผู้ที่คอยดูแลบุคคลที่จัดฟันเพื่อนในทำนิติกรรม

จากการศึกษาจะพบว่าบุคคลที่จัดฟันเพื่อนนั้นเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการใช้สิทธิได้เหมือนกับบุคคลธรรมดาทั่วไป ด้วยเหตุนี้กฎหมายจึงมิได้กำหนดตัวบุคคลที่จะมาดูแลบุคคลที่จัดฟันเพื่อนแต่อย่างใดกล่าวคือบุคคลที่จัดฟันเพื่อนนั้นสามารถที่จะทำนิติกรรมได้ทุกประเภทโดยที่ไม่ต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลใด เว้นแต่ว่าบุคคลที่จัดฟันเพื่อนนั้นเป็นผู้เยาว์ บุคคลที่จัดฟันเพื่อนนั้นจะทำนิติกรรมใดๆ จะต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม